

Vergaderjaar 2024–2025

31 532

Voedingsbeleid

21 501-31

**Raad voor de Werkgelegenheid, Sociaal Beleid,
Volksgezondheid en Consumentenzaken**

Nr. 295

**BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID,
WELZIJN EN SPORT**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 februari 2025

In de procedurevergadering van 11 december 2024 heeft uw commissie besloten graag een reactie te ontvangen op het speciaal verslag van de Europese rekenkamer (ERK) «Voedseletikettering in de EU – Consumenten kunnen verdwalen in het labirint van etiketten» van 25 november 2024.¹ Aangezien de beleidsverantwoordelijkheid voor etikettering van levensmiddelen bij het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn, en Sport (VWS) ligt, reageer ik op uw verzoek. Hieronder vindt u een korte samenvatting van het verslag van de ERK, gevolgd door mijn reactie op enkele onderdelen van dit verslag.

Samenvatting van het verslag

Etiketten op producten in bijvoorbeeld de supermarkt, geven consumenten informatie over de inhoud van hun voedsel en helpen hen om weloverwogen beslissingen te nemen bij hun aankopen. De Europese Unie (EU) heeft etiketteringsvoorschriften opgesteld om burgers te informeren over de inhoud en kenmerken van levensmiddelen. Gezien de groeiende belangstelling voor voedselinformatie, is de ERK nagegaan of voedseletikettering in de EU consumenten voldoende helpt om weloverwogen beslissingen te nemen wanneer zij voedsel aankopen. De ERK heeft het rechtskader van de EU gecontroleerd, evenals de wijze waarop wordt gemonitord of consumenten de etiketten begrijpen. Ook heeft ze gekeken naar de controlesystemen van de lidstaten, de wijze waarop lidstaten nagaan of levensmiddelenbedrijven de etiketteringsvoorschriften naleven, en de wijze waarop de Commissie en de lidstaten verslag uitbrengen over deze controles. In het algemeen concludeert de ERK dat voedseletikettering in de EU consumenten kan helpen om beter onderbouwde beslissingen te nemen wanneer zij voedsel kopen. Ze stelden

¹ <https://www.eca.europa.eu/nl/publications/SR-2024-23>.

echter ook lacunes vast in het rechtskader van de EU, evenals zwakke punten in de monitoring-, rapportage- en controlesystemen en de sancties.

De ERK heeft vastgesteld dat het rechtskader van de EU voorschrijft dat voedsel-etiketten essentiële informatie moeten bevatten, maar dat zeven van de elf geplande actualisering van de Europese Commissie niet zijn voltooid. De lidstaten hebben verschillende initiatieven uitgevoerd om enkele ontbrekende elementen in het EU-kader te compenseren. Dit beperkt de mogelijkheid voor consumenten om weloverwogen keuzes te maken, waardoor zij geen gelijke toegang hebben tot bepaalde voedselge-relateerde informatie in de hele EU.

De ERK heeft ook vastgesteld dat nieuwe etiketteringspraktijken van levensmiddelenbedrijven voor meer complexiteit zorgen en consumenten kunnen verwarren of misleiden. De Commissie en de lidstaten brengen de behoeften van consumenten en hun begrip van etiketten niet systematisch in kaart. Er zijn echter aanwijzingen dat consumenten de etiketten niet altijd begrijpen. Om dit aan te pakken is het essentieel consumenten te informeren en voor te lichten, maar er worden slechts sporadisch bewustmakingscampagnes voor consumenten gevoerd door de lidstaten. De lidstaten zijn verplicht controlesystemen op te zetten en na te gaan of levensmiddelenbedrijven de etiketteringsvoorschriften correct toepassen. Deze systemen zijn voorhanden, maar de controles op vrijwillige informatieverstrekking en onlineverkoop zijn ontoereikend. Wat inbreuken betreft, zijn de boetes niet altijd afschrikkend, doeltreffend of evenredig. De lidstaten en de Commissie brengen ook verslag uit over de resultaten van hun controles, maar de ERK heeft vastgesteld dat de rapportagerege-lingen lastig zijn en dat de toegevoegde waarde ervan onduidelijk is.

Reactie op het verslag

Ik herken de conclusies uit het verslag van de Europese Rekenkamer en kan me daarom ook vinden in de strekking van het rapport. Het is belangrijk dat consumenten goed worden voorgelicht, zodat zij op basis van de juiste informatie hun voedselkeuze kunnen maken. Ik moedig de Europese Commissie dan ook aan om actie te ondernemen op deze conclusies en aanbevelingen. Nederland zal dit aankaarten bij de Landbouw en Visserijraad. Een aantal van de onderwerpen die belangrijk zijn om uit te werken, zijn hieronder uitgelicht.

Nutri-Score

Nutri-Score is gebaseerd op de nieuwste wetenschappelijk inzichten en zo goed mogelijk in lijn met de voedingsrichtlijnen die gelden in de deelnemende landen aan Nutri-Score. Nederland heeft gekozen voor Nutri-Score omdat uit consumentenonderzoek is gebleken dat dit logo het best wordt begrepen. Daarom heeft Nederland sinds 1 januari 2024 Nutri-Score als officieel voedselkeuzelogo ingevoerd. Ik onderschrijf echter dat een Europees geharmoniseerd en verplicht voedselkeuzelogo wenselijk is. Dit draagt bij aan de vergelijkbaarheid van producten voor consumenten, en maakt tegelijkertijd het EU-speelveld voor betrokken bedrijven gelijk op dit punt. Op dit moment laat de Europese wetgeving alleen een vrijwillig gebruik van voedselkeuzelogo's toe. De Europese Commissie heeft in haar vorige periode een voorstel voor een verplicht Europees voedselkeuzelogo aangekondigd. Hoewel Nederland, samen met andere Europese landen, heeft aangedrongen op publicatie van dit voorstel, is er nog geen zicht op een tijdsplan waarop dit alsnog gaat komen.

Allergenen

Europese regelgeving omtrent allergenenetikettering uit voorzorg ontbreekt op dit moment (precautionary allergenlabelling, ook wel PAL genoemd). Dit is de regelgeving rondom het zinnetje «kan sporen bevatten van ... ». Dit zorgt ervoor dat veel lidstaten een eigen aanpak hebben, wat op zijn beurt weer leidt tot weinig tot geen harmonisatie binnen de EU. Op mondiaal niveau, binnen Codex-Alimentarius verband, vindt discussie plaats over regelgeving, en deze discussie is in een vergaand stadium. Veel lidstaten wachten op het moment dat de EU deze regelgeving overneemt. Nederland roept de Europese Commissie dan ook op om dit beleid snel te implementeren binnen de Europese Unie. Nederland loopt vooruit op Europese initiatieven en voert dit beleid vanaf januari 2026.

Voeding- en gezondheidsclaims

Ik herken de observaties van de Rekenkamer op het gebied van voeding- en gezondheidsclaims. Ik herken ook de complexiteit om Europese consensus te bereiken over onderwerpen als voedingsprofielen en gezondheidsclaims voor kruiden. Desalniettemin zie ik het aantal ongezonde producten met bijvoorbeeld eiwitclaims op de markt, en daarmee de misleiding van de consument, sterk toenemen. Dit onderstreept de noodzaak te komen tot EU-voedingsprofielen, zoals in de verordening inzake claims is opgenomen. Dit moet ervoor zorgen dat (vaak aanprijzend gebruikte) claims alleen nog kunnen worden gevoerd op producten die aan bepaalde voedingskundige criteria voldoen. Nederland roept daarom de Commissie op om dit punt binnen afzienbare termijn op te pakken. Daarnaast zie ik lacunes in de Europese regelgeving rondom kruidenpreparaten, waaronder de «on hold» *botanical* claims (gezondheidsclaims voor kruidenpreparaten). Nederland ondersteunt de oproep van de ERK om (dringend) werk te maken van een lijst met EU toegestane gezondheidsclaims voor *botanicals*, zodat consumenten beter beschermd worden en er een geharmoniseerd EU-speelveld ontstaat.

Duurzaamheidsclaims

De ERK constateert dat vanuit het bedrijfsleven een toenemend aantal milieuclaims op voedselproducten worden gemaakt. Ik herken deze trend en vind het van belang dat claims alleen worden gemaakt als ze kloppen en goed onderbouwd worden. Nederland staat positief tegenover de komst van de Green Claims Directive, die ervoor zorgt dat onder andere de levensmiddelenindustrie, milieu- of groene claims op hun producten goed moeten onderbouwen. In tegenstelling tot wat de ERK aangeeft over enkele andere landen, wordt in Nederland wel overzicht gecreëerd in welke duurzaamheidslogo's en keurmerken er allemaal zijn. Dit gebeurt via de Keurmerkenwijzer van Milieu Centraal, waarin ook een duiding wordt gegeven van wat ze inhouden. Dit is bedoeld om consumenten te helpen de betekenis van de verschillende labels te begrijpen. Een consumentencampagne is onderdeel van de inzet.

Datumaanduidingen

De ERK geeft aan dat er aanwijzingen zijn dat consumenten etiketten niet altijd begrijpen, waarbij het voorbeeld van de datumaanduiding wordt genoemd. In Nederland wordt via het Voedingscentrum voorlichting gegeven over het lezen en begrijpen van etiketten. Vanuit de inzet op het tegengaan van voedselverspilling ligt specifiek aandacht op de betekenis van de twee soorten datumaanduidingen: «te gebruiken tot» en «ten minste houdbaar tot» en zijn bijvoorbeeld iconen ontwikkeld om dit

duidelijker te maken. Ook is er een coalitie houdbaarheid opgericht door bedrijven om dit aan te pakken en is er een consumentencampagne die regelmatig herhaald wordt. Hiermee wordt de houdbaarheidsaanduiding begrijpelijker gemaakt en wordt er handelingsperspectief geboden voor consumenten.

Definities voor alcoholvrij en alcoholarm

Tegenwoordig worden steeds meer alcoholvrije en alcoholarme dranken geproduceerd en gedronken. Omdat het echter ontbreekt aan definities voor deze twee termen, zijn bieren met verschillende alcoholpercentages onder dezelfde noemer (alcoholvrij en alcoholarm) op de markt. Dit is onwenselijk. Daarop roept Nederland de Europese Commissie op om definities op te stellen voor deze twee termen.

Definities voor vegetarisch en veganistisch

Vegetarische en veganistische producten liggen tegenwoordig in alle lidstaten in de supermarkt. Tot op heden zijn helaas geen definities vastgesteld voor deze termen. Opstellen van die definities is gewenst voor zowel producent als consument. Producenten weten dan duidelijk waaraan deze producten moeten voldoen, en consumenten wat ze van een vegetarisch of veganistisch product kunnen verwachten.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben over de Nederlandse reactie op het verslag van de Europese Rekenkamer.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
V.P.G. Karremans